

22 juni 2018

Fietsblog GLD-11: Grenspalen van Bommen Berend

Deze fietsroute is voor mij een lange aanloop geweest naar boekenstad Bredevoort. In antiquarische boekhandels met stapels tweedehandsboeken ben ik hele dagen zoet. Zo heb ik op de Deventer

boekenmarkt twee jaar achtereen gezocht naar een bepaald boek: 'Gelderland in den patriottentijd' van H.A. Westrate uit 1903. Van het proefschrift zijn maar weinig exemplaren bewaard gebleven, dat maakt de zoektocht leuk als je het boekwerk uiteindelijk weet te vinden. Maar ook als ik zonder vooropgesteld plan ga rondneuzen, word ik verrast door de culturele rijkdom die in woord en geschrift is vastgelegd.

Voordat ik het vestingstadje Bredevoort kan binnenrijden, heb ik eerst nog heel wat kilometers door bomen omzoomde wegen te gaan. Het landschap is prachtig landelijk en het enige bijzondere dat ik onderweg tegenkom zijn stenen. Allereerst is dat de steen die op een sokkel staat in Woold. Geplaatst in 1915 ter herinnering aan de vier jaar durende verharding van de tien kilometer lange weg naar Duitsland. De steen is van roodachtig graniet, is tweeënhalve meter hoog en weegt 12.010 kilogram. Het leggen van de klinkers in deze straatweg moet een zware klus zijn geweest.

De tweede bijzondere steen die ik op mijn weg naar Bredevoort tegenkom is de mooiste grenssteen die ik tot nu toe op mijn ronde ben tegengekomen. Het is de rode Bentheimerstenen grenssteen nr. 171. Op de zijde aan de Nederlandse kant prijkt het wapen van Gelre en aan de Duitse kant die van Münsterland. Op een van de andere zijden staat het jaartal 1766. Want alhoewel de vrede van Münster in 1648 getekend werd, was daarmee alleen de vrede tussen Spanje en de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden bezegeld. Aangemoedigd door ditmaal de koning van Frankrijk ging Münsterland gestaag verder met het buurland een lesje te leren. Ditmaal niet in geloofsovertuiging, maar in onderdanigheid. Wat dachten die burgers wel, dat ze zichzelf konden besturen?

Ook Bredevoort is door de bisschop van Münster belegerd. De bisschop maakte daarbij in 1672 graag gebruik van de nieuwste militaire uitvinding: de mortier. Een mortier is een klein, dik kanon dat geen kogels in een rechte lijn, maar bommen in een boogje afschiet. Ze veroorzaken schade, maar werken vooral afschrikwekkend. Bredevoort gaf zich na een mortiersalvo, waarbij alleen burgers in de stad en geen enkele soldaat op de vestingmuur sneuvelden, dan ook over. De eens zo trotse vestingstad had zelf maar weinig militair materiaal dat werkte. Van de twintig kanonnen die op de wallen stonden opgesteld waren er bij het lossen van het eerste schot vier ontploft en zakten de overig

houten onderstel heen. De bezetting die volgde op de belegering duurde twee jaar. Toen had Bommen Berend, zoals de bijnaam van de Bisschop was, te vaak een blauwtje gelopen in de internationale politiek. Goede militairen zijn niet altijd goede diplomaten.

Ik kom toch nog even terug op de grenspaal nr. 171. Volgens een verdrag tussen Nederland en de Bondsrepubliek van 8 april 1960 behoorden alle overtollige grensmarkeringen opgeruimd te worden. Veel achttiende-eeuwse grensstenen werden in de jaren zestig en zeventig losgewrikt uit de historische bodem en in het gunstigste geval tentoongesteld in bijvoorbeeld het openluchtmuseum te Arnhem. Anderen vonden hun weg naar siertuinen of werden ingemetseld als pronkstuk in de open haard. Maar grenssteen nr. 171 staat gelukkig weer op de juiste plek. Zodat de jeugd die ernaast een gemeentelijke voorziening in de vorm van een hangplek heeft er z'n bierflesjes op kapot kan gooien. Tja, er is misschien toch iets te zeggen over het gebruik van replica's als daarmee het origineel museaal kan worden bewaard. Voor het geval er mensen zijn die zelf geen grenzen kennen.

Zelf deze route ontdekken?

Bovenstaande blog gaat over [traject 11](#) van de route [Fietsen over Grenzen](#). Dit traject loopt van Winterwijk Woold naar Aalten. [Lees meer over dit traject](#).

Geschreven door Marc Beek

Mijn naam is Marc Beek (54 jaar, Harderwijk) en ik ga Fietsen over Grenzen. Ik ben een ervaren vakantiefietser, dus weet mijn tempo aan te passen aan de schoonheid van het landschap en de bezienswaardigheden op de route. Al fietsend ga ik op zoek naar de geschiedenis van toen en dat in woord verbinden met het leven van nu. Want die grens uit het verleden vormde dan wel ooit een barrière, vaak was het ook een aanmoediging om grenzen te verleggen.